

אפשרויות למענה ולדיון

הפרק פותח במוותו של שמואל, אולם כפי שכתבנו בהקדמה למדריך למורה, שמואל הנביא כתב את ספר שמואל. אם כן מי כתב את המשך הספר? חכמים¹¹¹ ביארו שגד החוזה ונתן הנביא סיימו את מלאכת כתיבת הספר.

ייתכן כי מות שמואל מוזכר דווקא בפרק זה כיוון שבפרק הקודם למדנו על הודאתו של שאול שדוד הוא זה שצריך למלוך במקומו. שמואל הוא זה שמשח את דוד למלך ישראל ולכן רק לאחר שאול מודה בפני כל העם שדוד הוא זה שצריך למלוך, הסתיימה משימתו של שמואל להמליך את דוד, ובכך שמואל סיים את תפקידו בעולם הזה.

לפי הסבר זה ברור כיצד שני חלקי פסוק א' קשורים זה בזה. כיוון שמלכותו של דוד התפרסמה בכל ישראל דוד חשש מרדיפתו של שאול,¹¹² ובוודאי בין הבאים להספיד את שמואל יהיו מתומכי שאול,¹¹³ לכן ברח למקום מרוחק בדרומה של ארץ ישראל, למדבר פארן.

בימי קדם נהוג היה שבעת גז הצאן בעלי הצאן היו מחלקים לאנשים נזקקים חלק מהגז. דוד שולח את נעריו לנבל הכרמלי כדי לקבל מעט מן הגז מצד הכרת הטוב על שנעריו שמרו על צאנו של נבל.

ייתכן שדוד חשב כי מן הדין מגיע לו מעט מן הגז כיוון שנעריו שמרו על צאן נבל, וגם רועי נבל רצו בשמירה על הצאן, אף על פי שיתכן שלא אמרו זאת במפורש, אך כיוון שרצונם היה בשמירה זו, נבל היה חייב לשלם עליה.

בניגוד לתחושת הצדק והכרת הטוב של דוד, נבל חש אחרת לחלוטין. לא בכדי פסוק ג' מתאר לנו באופן חריף את אופיו של נבל שהיה איש רע (מה שאין כן אשתו, אביגיל, טובת שכל כפי שנלמד בהמשך). שמו מעיד על אופיו, פירוש המילה 'נבל' הוא כפוי טובה.¹¹⁴ הוא מתנהג בגסות, בזלזול ובקמצנות כלפי דוד. נבל פוגע באופן אישי בדוד כיוון שהוא מכנה אותו 'עבד' הבורח מפני אדונו שאול המלך.

דוד שמע על סירובו של נבל. הוא יורד בזריזות לבית נבל כדי להענישו על סירובו זה. מדוע דוד כעס כל כך על נבל עד שהיה מוכן להרוג את נבל וכל ביתו בעבור סירובו? ייתכן שדוד דן את נבל כמורד במלכות. כיוון שהתפרסמה דבר מלכות דוד ברבים, נבל היה צריך להתנהג בהתאם לכבוד המלכות. לכן דוד משתמש בסמכות המלכות שיש בידו לשפוט את נבל למוות.¹¹⁵

לאחר שמגלים לאביגיל את הצרה המתקרבת על כל ביתה, אביגיל נוקטת יוזמה ולוקחת חלק מהמאכלים

111 גמרא בבא בתרא ט"ו ע"א.

112 פירוש המלבי"ם.

113 פירוש מצודות דוד.

114 כך פירש הרמב"ן (דברים ל"ב, ו').

115 סוף־סוף לדוד יש דין מלך, גם אם אינו מלך בפועל, הוא מלך בכוח ולכן נבל נידון כמורד במלכות.

שנבל סירב לתת לדוד ולאגשיו והולכת בעצמה לתת להם אותם ולקדם את פניהם לשלום. בנקיטת יוזמה זו לוקחת אביגיל אחריות על מעשי נבל וכך היא מצילה את נבל ואת בני ביתו.

המסרים העולים מן היחידה

1. **הכרת הטוב** - דוד שולח שליחים אל נבל ומזכיר לו את הדרך הטובה שנהגו עמו, לכן הוא מבקש ממנו שיכירו טובה כלפי התנהגות הזאת.
2. **תיקון מעשי אחרים** - אביגיל ממהרת לתקן את מעשי נבל ויוצאת לקראת דוד כדי לשכך את כעסו.

הצעות להמחשה ולהרחבה

1. סקירה על מקום קבורתו של שמואל. עלייה בכ"ח אייר לקבורתו.
2. כדי לחזק את הכרת הטוב (לקב"ה ולסובבים אותנו) בקרב התלמידים נבצע פעילויות פשוטות בשינוי כגון לאכול ללא הידיים, לגזור ללא האגודל, ללכת על רגל אחת, לפתוח את הדלת בעצימת עיניים. לאחר מכן נבצע את אותן הפעולות בעזרתם של אנשים אחרים. לסיום ניתן להשמיע את השיר 'תודה על כל מה שבראת'.
3. להביא לכיתה יין, לחם, צימוקים, תאנים כדי להמחיש לתלמידים את המוצרים שהכינה אביגיל לדוד.
4. להראות סרטונים או תמונות של גז הצאן.

יחידה 51: עונשו של נבל ונישואי דוד לאביגיל (כ"ג-מ"ד)

79 ספר שמואל א' | פרק כ"ה

9. עיינו בדברי מצודת דוד ובדברי רש"י שלפניכם והסבירו כיצד כל אחד מהפרשנים מסביר את סיבת מותו של נבל.

"על גול ההרדה מפתח דוד, כי חשב פן עם כל זה יבוא עליי" (מצודת דוד) *****
 "יומא לבו שצאטור על הכנהה שהכאמא לדוד" (רש"י)

א. סיבת מות נבל על פי מצודת דוד:
 ב. סיבת מות נבל על פי רש"י:
 10. הסבירו:
 א. "ברוך ה' אשר רב את ריב חרפתי";
 ב. "ואת עבדו משרך מרעה ואת נבל השיב".
 11. מה עשתה ומה אמרה אביגיל כשפנו אליה עבדי דוד לקחתה לדוד לאישה?
 12. לאור מכן לקח דוד עוד אישה. מי הייתה ומאיכז?
 13. מה נעשה עם מיכל, אשתו הראשונה של דוד?

78 ספר שמואל א' | פרק כ"ה

יחידה 51 - עונשו של נבל ונישואי דוד לאביגיל (כ"ג-מ"ד)

5. מה מטרת יציאת אביגיל לקראת דוד?
 6. קשרו במחברותיכם בין המשפטי ובין המשכו:
 אביגיל רואה את דוד מגיע לכרמל
 אביגיל מבקשת מדוד שלא ישמע לנבל
 אביגיל טוענת שלא ידעה שדוד ביקש עורה
 אביגיל מבקשת מדוד שלא ישפוך דם
 דוד מברך את אביגיל ומודה לה

7. "ויהי בבוקר בצאת היין מנבל ותגד לו אשתו". מה היא אמרה ומה הייתה תגובתו?
 8. השוו במחברותיכם בין נבל לאביגיל:

אביגיל	נבל
מידת הנדיבות	
מידת הכבוד לדוד	
יחסו של דוד	
אורך ימים	

קלענה בתוך פי הקלע
 (פסוק ל"ט): חרקה חרקה באמצעות פי הקלע. חרקה ומשקל פלג. (פסוק ל"א): דודו מעד סל אדם בקבוצת עבדיה. חרקה.

הקדמה

דאגה לזולת - חברה מתוקנת מבוססת על הדאגה לזולת, כאשר כל אחד מפרטיה דואג לחברו ומסייע לו בעת שיידרש. דאגה זו יכולה לבוא לידי ביטוי בכמה אופנים. לדוגמה, דאגה להצלת אנשים אחרים בשעת צרה, משבר וכד'. לעתים דאגה זו באה לידי ביטוי במניעת אנשים אחרים מלחטוא.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

- א. מה מטרת יציאת אביגיל לקראת דוד?
- ב. מה הסיבה שנבל הצטער עד כדי כך שלבו 'נעשה לאבן'?

אפשרויות למענה ולדיון

אביגיל אינה מחכה שדוד יגיע לביתה אלא יוצאת לקבל את פניו בדרכו אל ביתה. אביגיל בכוח דיבורה מנסה להשפיע על דוד לעצור ולא לפגוע בנבל. אביגיל פונה אל דוד בביטויי הכנעה 'אמתך' ו'אדוני'. טענות אביגיל הן:

1. היא מתנצלת בפני דוד שלא ראתה את נעריה כשבאו אליה שלולא כן הייתה מביאה להם את מבוקשם.
2. היא מפחיתה מערכו של נבל כאדם שאינו ראוי להתייחסות ולכעס עליו. טבעו הרע של נבל הוא שמנחה אותו ושמו מעיד עליו.

3. אם דוד יכה את נבל, בסופו של דבר הוא יפגע מכך כאשר הוא ישמש מלך בישראל. השאיפה של דוד היא להקים את מלכותו דווקא מתוך האחדות ואי יצירת מתחים בתוך ממלכתו. אביגיל יודעת זאת ולכן היא משכנעת אותו דווקא בנקודה זו.

דוד מודה לטענות שהיו בפי אביגיל ומעדיף לפעול בדרך שתוביל לתיקון ללא מלחמה.¹¹⁶ הוא גם מודה לקב"ה על אשר שלח את אביגיל כדי למנוע ממנו לעשות מעשה לא נכון.

אביגיל חוזרת מפגישתה עם דוד ומוצאת את נבל שתוי יין. ישנה הנגדה בין המשתה שערך נבל 'כמשתה המלך' ולא מנע מעצמו דבר, לבין קמצנותו כשלא רצה לתת לנערי דוד שום דבר.

בבוקר מגלה אביגיל לנבל את אשר אירע אמש. נבל מצטער מאוד ולבו 'נעשה לאבן'. מה הסיבה שנבל הצטער עד כדי כך?

1. 'שנצטער על המנחה שהובאת לדוד' כלומר התקמצן על מה שנתנה אביגיל לדוד.¹¹⁷

2. פחד מאוד מפני העונש שרצה דוד לתת לו.¹¹⁸

ה' הוא שופט כל הארץ ומתערב בעשיית הצדק למען דוד, וממית את נבל במקום משפטו של דוד.

בסיום הפרק דוד נושא לאישה את אביגיל, ואישה נוספת אחינעם היזרעאלית. ייתכן ששאלו כעס על דוד שנשא נשים נוספות, נוסף למיכל בת שאול, לכן שאול נותן אותה לפלטי בין ליש.¹¹⁹

המסרים העולים מן היחידה

1. **הודאה באמת** - דוד מבין ומכיר שהתנהגותו הראשונית הייתה לא מידתית.

2. **בקשת סליחה** - אביגיל יודעת שמעשה נבל לא היה ראוי ולכן היא מבקשת מדוד סליחה ומרצה אותו.

3. **הקב"ה עושה משפט ברשעים** - אחרי שדוד אינו מבצע את הדין בנבל, הקב"ה פוגע בנבל וממית אותו כפי שהדין נותן.

הצעות להמחשה ולהרחבה

1. ניתן לשוחח על מעשים שאנו עושים, ולאחר מכן אנו מתחרטים שעשינו אותם. כיצד נוכל לעשות מעשים בזהירות מתוך מחשבה? חשבו על עצות בנושא?

2. נשתדל לעבוד על מידת הכעס באמצעות כמה עצות: א. אם אנו כועסים, רגע לפני החצנת הכעס נעצור ונספור עד עשר תוך כדי נשימות המרפות את הגוף והנפש, ב. כניסה לתוך חדר, והוצאת הכעס על חפצים דוממים שאינם שבירים כגון כרית וכד', ג. דיבור פתוח על הרגשות שלנו המובילים אותנו לכעס.

116 למרות שמן הדין נבל חייב מיתה בגלל מרידתו במלכות. למלך יש שיקול דעת מתי לבצע את גזר הדין ומתי לא לבצעו.

117 פירוש רש"י.

118 פירוש מצודות דוד.

119 ילקוט מעם לועז, עמ' שי"ג.